

STANOWISKO RZĄDU

I. METRYKA DOKUMENTU

Tytuł
Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - Nowy bodziec do europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego służący wspieraniu strategii Europa 2020

Data przekazania dokumentu przez Sekretariat Generalny Rady UE	Data przyjęcia stanowiska przez Komitet do Spraw Europejskich
7 lipca 2010 r.	5 sierpnia 2010 r.

Sygnatury			
Komisja Europejska	COM(2010) 296	Rada UE	11130/10

Instytucja wiodąca
Ministerstwo Edukacji Narodowej

Instytucje współpracujące
Ministerstwo Gospodarki Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

II. CEL DOKUMENTU

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2010 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów *Nowy bodziec do europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego służący wspieraniu strategii Europa 2020* zawiera propozycje Komisji odnośnie dalszego rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego i stanowi przyczynek do przeglądu europejskiej współpracy w tej dziedzinie zaplanowanego na grudzień br. w trakcie Prezydencji belgijskiej.

W art. 166 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zapisano, że „Unia urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie państw członkowskich...” Proces kopenhaski, dotyczący wzmocnionej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego ustanowiono jako europejską strategię poprawy wyników, jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie. Zainicjowany w 2002 r. proces wspierał państwa członkowskie w modernizowaniu systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. Stymulował on rozwój podejścia opartego na efektach uczenia się oraz perspektywy uczenia się przez całe życie, a także sprzyjał opracowywaniu wspólnych narzędzi odniesienia (Europass, EQF - europejskie ramy kwalifikacji, ECVET - europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz EQAVET -

europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym). Od 2002 r. proces kopenhaski znacznie przyczynił się do zwrócenia większej uwagi na rolę kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) w Europie. Można go określić jako:

- *Proces polityczny*. Proces kopenhaski odgrywa zasadniczą rolę w uznawaniu znaczenia kształcenia i szkolenia zawodowego przez decydentów politycznych. Ułatwia uzgadnianie wspólnych europejskich celów, debatę nad krajowymi modelami i inicjatywami oraz wymianę przykładów dobrych praktyk na szczeblu europejskim. Na szczeblu państw członkowskich proces przyczynia się do zwiększenia zainteresowania kształceniem i szkoleniem zawodowym (VET) oraz stanowi inspirację do krajowych reform.
- *Proces tworzenia wspólnych narzędzi*. Kolejną kluczową rolą procesu kopenhaskiego jest wdrażanie i rozwój wspólnych europejskich ram kwalifikacji i narzędzi ułatwiających zwiększanie przejrzystości, a także jakości kompetencji i kwalifikacji oraz intensyfikację mobilności uczniów, studentów i pracowników. Proces ten służy przetarciu szlaku w kierunku wspólnego europejskiego rynku pracy i europejskiego obszaru kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) stanowiącego uzupełnienie szkolnictwa wyższego.
- *Proces sprzyjający uczeniu się od siebie nawzajem*. Proces ten wzmacnia współpracę w Europie. Umożliwia uczestniczącym w nim państwom prowadzenie i modyfikację własnej polityki w świetle doświadczeń innych państw i stanowi ramy dla wspólnej pracy, uczenia się od siebie nawzajem, dzielenia się pomysłami, doświadczeniami i wynikami.
- *Proces angażujący zainteresowane strony*. Proces zwiększa zaangażowanie różnych zainteresowanych stron – partnerów społecznych i umożliwia im przyczynienie się do osiągnięcia wspólnych celów.

Od czasu ustanowienia procesu kopenhaskiego, tj. od przyjęcia w dniu 30 listopada 2002 r. tzw. Deklaracji Kopenhaskiej, w ramach której ministrowie odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe z 31 państw, europejscy partnerzy społeczni oraz Komisja Europejska uzgodnili przyszłe priorytety, kierunki działań w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego oraz zasady współpracy, przeglądy procesu odbywają się regularnie co dwa lata. Pierwszy przegląd procesu kopenhaskiego odbył się w dniu 14 grudnia 2004 r., podczas spotkania ministrów edukacji w Maastricht. Przyjęty wtedy Komunikat z Maastricht (oparty na konkluzjach Rady UE z dnia 15 listopada 2004 r.) uszczegółowił i rozszerzył cele i priorytety Deklaracji Kopenhaskiej, ustanawiając priorytety kolejnej fazy procesu. Komunikat z Maastricht powiązał ściślej proces kopenhaski z programem „Edukacja i Szkolenia 2010” oraz wprowadził priorytety krajowe. Następny przegląd procesu kopenhaskiego odbył się w dniu 5 grudnia 2006 r. w Helsinkach, jego efektem był Komunikat Helsiński. Po raz kolejny proces został poddany ocenie, a jego cele strategiczne i priorytety zostały objęte przeglądem podczas spotkania ministrów edukacji w dniu 26 listopada 2008 r. uwieńczono Komunikatem z Bordeaux. Komunikat ten zakładał, że dalsze inicjatywy w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego skupione zostaną wokół czterech głównych osi działań:

- wdrożenia na poziomie krajowym i europejskim mechanizmów i narzędzi współpracy w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego (EUROPASS, EQF, ECVET, EQARF),
- poprawy jakości i atrakcyjności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego,
- rozwoju powiązań między kształceniem i szkoleniem zawodowym a rynkiem pracy,
- poprawy metod zarządzania i współpracy w ramach procesu kopenhaskiego.

Jednocześnie, planuje się, że unijni ministrowie odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe, europejscy partnerzy społeczni oraz Komisja Europejska dokonają kolejnego przeglądu priorytetów procesu kopenhaskiego w grudniu 2010 r. Celem komunikatu Komisji z dnia 9 czerwca br. jest więc przedstawienie wizji przyszłości kształcenia i szkolenia zawodowego. Wizja ta wykorzystuje i uzupełnia strategię „Europa 2020” oraz strategiczne ramy europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia do 2020 r. /ET 2020/. Uwzględnia także odnowioną agendę społeczną UE oraz strategię UE na rzecz młodzieży.

Zgodnie z wizją Komisji Europejskiej, ścieżkę kształcenia i szkolenia zawodowego wybiera średnio około 50% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, sektor ten wymaga jednak modernizacji, która uczyni go bardziej atrakcyjnym i poprawi jego jakość, tak aby zapewniał on młodym ludziom zdobycie odpowiednich umiejętności, pozwalając im znaleźć odpowiadającą im pracę, a dorosłym zapewnił możliwość uaktualniania ich umiejętności w ciągu całego życia zawodowego. Zamiarem Komisji jest zachęcenie większej liczby osób do podejmowania kształcenia zawodowego, poprawa jakości istniejącej oferty szkoleń oraz ułatwienie zmiany zawodu i mobilności geograficznej. Debata nad tymi propozycjami i ich przyjęcie przez ministrów UE spodziewane są w drugiej połowie roku.

Zdaniem Androulla Vassiliou, unijnej komisarz ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży, należy „zmienić obraz kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie i w większym stopniu dostosować je do współczesnych realiów. Kształcenie i szkolenie zawodowe są ważnym łącznikiem między światem edukacji i światem pracy. W obecnej sytuacji gospodarczej jeszcze ważniejsze niż zwykle jest połączenie wysiłków i uczynienie z tego rodzaju kształcenia i szkolenia bardziej atrakcyjnego rozwiązania dla osób zdobywających zawód, studentów oraz wszystkich osób pragnących podnieść swoje umiejętności.”

Propozycje Komisji ujęte w komunikacie otwierają wiele możliwych dróg nadania nowego bodźca kształceni i szkoleniu zawodowemu. Są to:

- zapewnienie elastycznego dostępu do szkoleń i zdobywania nowych kwalifikacji na wszystkich etapach życia,
- promowanie mobilności ułatwiającej zdobywanie doświadczenia za granicą lub w odmiennym sektorze gospodarki,
- zagwarantowanie jak najwyższej jakości kształcenia i szkolenia,
- zapewnienie większych możliwości osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, takim jak osoby które przedwcześnie zakończyły naukę, o niskich kwalifikacjach i bezrobotnym, a także pochodzącym ze środowisk migracyjnych i niepełnosprawnym,
- pobudzanie u uczniów kreatywnego, innowacyjnego i przedsiębiorczego sposobu myślenia.

Przedstawione propozycje opierają się na celach strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu i łączą się z nowymi inicjatywami: „Młodzież w ruchu” (zwiększającą zakres mobilności i możliwości uczenia się dla wszystkich młodych ludzi) oraz „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”.

Komunikat stanowi istotny wkład Komisji w nowy, zakrojony na dziesięć lat program reform w ramach procesu kopenhaskiego na rzecz wzmocnionej współpracy europejskiej w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego. Komisarz Vassiliou i ministrowie UE odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe spotkają się w grudniu w belgijskim mieście Brugia z przedstawicielami pracodawców i związków zawodowych, aby opracować ambitny plan modernizacji na najbliższe 10 lat, a także ustalić krótkoterminowe cele, które podlegać będą regularnym przeglądom.

III DOKUMENTY POWIĄZANE

Komunikat Komisji Europejskiej: Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, 3 marca 2010 r.

Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia do 2020 r. /ET 2020/.

Komunikat z Bordeaux w sprawie ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, 26 listopada 2008 r.

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), 20-21 listopada 2008 r.

Komunikat Helsiński w sprawie ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, 5 grudnia 2006 r.

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), 13-14 listopada 2006 r.

Komunikat z Maastricht w sprawie ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, 14 grudnia 2004 r.

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), 15-16 listopada 2004 r.

Rezolucja Rady w sprawie promocji ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, 19 grudnia 2002 r.

Deklaracja Kopenhaska, 29-30 listopada 2002

III. STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w pełni popiera cele i działania proponowane w Komunikacie Komisji Europejskiej *Nowy bodziec do europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego służący wspieraniu strategii Europa 2020*.

Propozycja Komisji stanowi inicjatywę o pierwszorzędym znaczeniu dla realizacji nowej strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, a ponadto zasługuje na szczególną uwagę w kontekście krajowych wyzwań dotyczących rozwoju gospodarczego i społecznego w najbliższych latach. Rząd RP akceptuje główne założenie dokumentu, zgodnie z którym do 2020 r. kształcenie i szkolenie zawodowe w Europie powinno się przyczynić do zapewnienia równego dostępu do unijnych systemów uczenia się przez całe życie i do osiągania przez nie wybitnych wyników, a co za tym idzie, do wypełnienia celów strategii Europa 2020 dotyczących inteligentnego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego.

Jednocześnie, Rząd Rzeczypospolitej Polskiej akceptuje zaproponowane przez Komisję podejście wyznaczające cztery główne kierunki działań w ramach współpracy europejskiej w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego:

- kluczowa rola kształcenia i szkolenia zawodowego w uczeniu się przez całe życie oraz mobilności,
- zwiększenie atrakcyjności i poprawa wyników kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez jakość i skuteczność,
- równość i aktywna postawa społeczna,
- innowacyjność, kreatywność i przedsiębiorczość.

Należy przy tym podkreślić, że działania podejmowane obecnie w Polsce w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkolnictwa wyższego są zgodne z priorytetami określonymi w komunikacie. W ramach trwających obecnie w Polsce prac nad reformami kształcenia zawodowego /VET/ i szkolnictwa wyższego /HE/ zostaną uwzględnione m.in. rozwiązania, mające doprowadzić do znaczącej poprawy jakości i atrakcyjności VET, jak też lepszego dostosowania wiedzy i umiejętności absolwentów polskich szkół i uczelni do potrzeb zmieniającego się krajowego i europejskiego rynku pracy.

IV. UZASADNIENIE STANOWISKA RZĄDU

Komunikat Komisji Europejskiej z pewnością przyczyni się do zwrócenia większej uwagi na rolę kształcenia i szkolenia zawodowego /VET/ zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i poszczególnych państw członkowskich.

Nie ulega wątpliwości, że kształcenie i szkolenie zawodowe ma kluczową rolę do odegrania w procesie uczenia się przez całe życie oraz mobilności. W tym kontekście słuszna wydaje się potrzeba zapewnienia większej elastyczności w sposobie osiągania efektów uczenia się i ich oceny oraz tego, w jaki sposób prowadzą one do uzyskania kwalifikacji. Proponowana elastyczna koncepcja ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego „a la carte” znajduje odzwierciedlenie w przygotowywanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej modernizacji systemu kształcenia zawodowego, w której zapewniono otwarcie szkół zawodowych na pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego (zawodowe kursy kwalifikacyjne). Aby kształcenie i szkolenie zawodowe mogło w pełni stanowić pomost pomiędzy różnymi sektorami edukacji, a tym samym urzeczywistniać ideę uczenia się przez całe życie, należy rozwijać ściślejszą współpracę z kształceniem ogólnym i szkolnictwem wyższym, poprzez z jednej strony rozwijanie kompetencji kluczowych i łącznie ich z umiejętnościami zawodowymi, a z drugiej – rozwój programów kształcenia i szkolenia zawodowego na poziomie szkolnictwa wyższego.

Skutecznym narzędziem służącym zbliżeniu procesów kopenhaskiego i bolońskiego będzie bez wątpienia dalszy rozwój i wdrażanie szeroko zakrojonych krajowych ram kwalifikacji powiązanych z europejskimi ramami kwalifikacji, które pomogą we wzajemnym przenikaniu się kształcenia zawodowego oraz szkolnictwa wyższego. Kolejnym krokiem w tym kierunku może być wdrożenie w warunkach polskich europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) oraz zapewnienie jego komplementarności z systemem ECTS stosowanym w szkolnictwie wyższym. Jednocześnie, dzięki wzmocnieniu elementów kształcenia ogólnego w kształceniu zawodowym w ramach wdrażanej przez MEN reformy programowej, będzie można zaobserwować stopniowe zanikanie barier pomiędzy głównymi obszarami edukacji, co z jednej strony umożliwi przejście od kształcenia nastawionego na proces do uczenia się nastawionego na efekty, a z drugiej umożliwi osobom uczącym się tworzenie indywidualnych ścieżek uczenia.

W odniesieniu do zakładanego zwiększenia atrakcyjności i poprawy wyników kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez jakość i skuteczność, należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że po 10 latach od ustanowienia procesu kopenhaskiego wyzwania stojące przed kształceniem i szkoleniem zawodowym w tym zakresie pozostają nadal aktualne. Powinno ono nadal stawać się coraz bardziej atrakcyjne i odpowiadać potrzebom rynku pracy. W opinii Rządu, kluczem do zwiększenia jego atrakcyjności może być jedynie poprawa jego jakości i skuteczności, co wyraźnie podkreślono w komunikacie Komisji. Od roku europejski obszar kształcenia i szkolenia zawodowego dysponuje nowym narzędziem służącym zapewnianiu jakości VET, jakim jest EQAVET (europejskie ramy zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym). To od państw członkowskich zależy, w jakiej mierze to narzędzie przyczyni się do poprawy jakości krajowych systemów VET. Jego wartość dodana będzie jednak znacznie większa niż tylko suma poszczególnych podejść krajowych: EQAVET ma bowiem szansę stać się ponadnarodowym narzędziem służącym budowaniu wzajemnego zaufania w zakresie identyfikacji, oceniania, potwierdzania i uznawania efektów uczenia się, a w konsekwencji, narzędziem wspierającym mobilność w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz uczenie się przez całe życie.

Należy dążyć do tego, aby kształcenie i szkolenie zawodowe lepiej odpowiadało na zmieniające się potrzeby rynku pracy za pomocą narzędzi planowania i we współpracy z partnerami społecznymi oraz publicznymi służbami zatrudnienia. Realizacji tego celu służyć będzie zarówno włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego, zaplanowane przez MEN w ramach modernizacji kształcenia zawodowego, jak też działania szkoleniowe, mające na celu przygotowanie kadry publicznych służb zatrudniania do stosowania w praktyce nowego modelu diagnozowania potrzeb rynku pracy w zakresie kwalifikacji i umiejętności zawodowych. Istotne jest podkreślenie w Komunikacie szczególnej roli pracodawców w promowaniu nabywania kompetencji kluczowych, zwłaszcza w miejscu pracy,

Analogiczne działania przewiduje podjęta przez MNiSW reforma szkolnictwa wyższego, której jednym z głównych motywów jest troska o zapewnienie dobrego przygotowania absolwentów szkół wyższych do funkcjonowania na coraz szybciej zmieniającym się rynku pracy oraz rozwijaniu kompetencji kluczowych i umiejętności zawodowych. Przewidziana w reformie integracja krajowych uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz włączenie praktyków z sektora przedsiębiorstw w funkcjonowanie szkół wyższych, wpłynie pozytywnie także na ich konkurencyjność na europejskim rynku edukacyjnym

V. STANOWISKO PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

VI. WNIOSKI